

מתקופה לה רב יצחק בריה דרב משרשיא: עד שאתה מקשה על השיריים כיצד הם נאכלין, אפשר להקשות — וקומץ גופיה היכי קריב על המזבח, הא איכא הרי יש תילתא שלישי ממנו שהוא חולין?

ומתרצינן: אמר רב אשי: זה לא קושיא, כי קמיצת הקומץ בדעתא דכהן תליא מילתא [בדעתו של הכהן תלוי הדבר], וכהן כי קמיץ [כשהכהן קומץ] אעשרון אחד בלבד קא קמיץ: דהיינו, דעתו על עוד חצי אחד נוסף מלבד החצי שממנו הוא קומץ, וממילא לא הוי קומץ זה חסר כלום. אלא מכיון שאין ידוע לאיזה מהם היה דעתו לקמוץ, לכן שניהם אינם נאכלים.

מתניתין:

נטמא הקומץ, והקריבו, הרי המנחה כשרה כה-א ושריה נאכלים, לפי שהציון מרצה על הנקרבים בטומאה.

יצא הקומץ מחוץ לעזרה ונפסל וחזר והכניסו והקריבו על המזבח, אין הציון מרצה, והמנחה פסולה. שהציון מרצה על הטמא, ואינו מרצה על היוצא!

נאכלין שגם הם שייכים זה עם זה (115). ואבוד אינו נאכל, שאינו קשור עם המופרש.

קמץ מן הראשון — שניהם המופרש והאבוד אינן נאכלין! לפי שהקומץ אינו יכול להתיר אלא עשרון אחד בלבד, וכיון שאין ידוע על איזה משני החצאים הנוספים מלבד הראשון הוקרב הקומץ, הרי שניהם לא נאכלים.

אביי אמר: אפילו קמץ מאחד מהן, מהמופרש או מהאבוד, שניהן אינן נאכלין. מאי טעמא? בולחו נמי בני ביקתא דהרדי נינהו, שכולם קשורים זה עם זה, וממילא הקומץ המופרש מאחד מהם יכול להיות עבור כל אחד מהנשארים, ולא ידוע עבור איזה מהם, ולכן כל אחד משניהם הוא בספק שמא לא קרב עבורו הקומץ.

מתקופה לה רב פפא: וכי שירים ידיה של החלק שממנו הופרש הקומץ מיהא נאכלין, אף על פי ששני האחרים אין נאכלים, [לרבא בקמץ מהראשון ולאביי בכל ענין], ומדוע נאכלים, הא איכא הרי יש תילתא שלישי דקומץ דלא קריב, שהרי הקומץ קרב עבור שלושת החלקים, וכיון שאינו מתיר אלא שני חלקים, נשאר שלישי ממנו שאינו חשוב כקומץ, ואם כן הרי זה קומץ חסר, ואיך מתיר השירים? (116)

שישנם כאן שלשה חצאי עשרונות, ואם יהיו נוגעין זה בזה יהיו כמו מנחה אחת של עשרון ומחצה, ושוב יהיה נפסל משום ריבה סולתה, ועל כן אין צריך שיהיו נוגעין זה בזה, שעיקר הקפידא בדין נוגעין הוא, שלא יהיו נראין כמחולקין זה מזה, וכאן לא שייך זה.

116. יש לעיין לפי מה שסברו רב פפא ורב

115. הרמב"ם [פסוה"מ יא כז] העמיד דין זה באופן שלא נגעו החצאי עשרונות זה בזה בשעת קמיצה, ותמה הר"י קורקוס שהרי הרמב"ם [שם הל' כג] פסק שכאשר אין הקומץ נוגע בשיריים בשעת קמיצה, הרי הוא קמיצה מספק, וכמו שלמדנו לעיל [בעמ' א], עיי"ש מה שכתב בזה, והאור שמח כתב ליישב שאמנם בכל קמיצה צריך שיהיו נוגעין זה בזה, אבל כאן מאחר

גמרא:

טומאה, שהוא עון קל יותר משאר הפסולים, בכך שהותרה טומאה מכללה בציבור, שמקריבים קרבנות צבור אפילו בטומאה. הלכך, בקרבן יחיד אף על פי שלא הותרה בו טומאה, מרצה הציץ בדיעבד (117).

מתקיף לה רבי זירא: אימא נאמר שהציץ מרצה על עון יוצא שהוא עון קל יותר, וקולתו היא בזה שהותר מכללו בכמה, שבשעת היתר הבמות מקריב היחיד בכל מקום שירצה, ואין שם פסול יוצא? (118)

ומתריצין: אמר ליה אביי: אמר קרא "והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה'", דמשמע עון דלפני ה' דהיינו פסול שנעשה במקדש, אין, דוקא הוא שמרצה עליו הציץ, אבל עון דיוצא, שאירע בחוץ, לא מכפר הציץ! (119)

תנו רבנן: כתוב בציץ "והיה על מצח אהרן ונשא אהרן את עון הקדשים". וכי איזה עון הוא נושא? כלומר, איזה פסול הוכשר על ידי הציץ?

אם תאמר שהציץ מכפר על עון פיגול שחשב לאכול את הקרבן חוץ למקומו, הרי כבר נאמר "לא יחשב"?

אם תאמר שהציץ מכפר על עון נותר, דהיינו מחשבת נותר, שחשב לאכול את הקרבן חוץ לזמנו, אחר שיעשה נותר, הרי כבר נאמר "לא ירצה"?

הא על כרחך אינו נושא הציץ אלא עון

הבריתא היא, שהגם שבציבור אין צריך את ריצוי הציץ, הואיל והיתר הוא, וכמבואר בסוגיא דיומא שם, מכל מקום ביחיד הציץ מרצה, הואיל ומצאנו שהותרה בציבור.

118. רש"י מפרש שבבמת נוב וגבעון [שהיה לה דין במה גדולה] לא היו קלעים, ואם כן הותר שם יוצא, אולם התוס' יו"ט הקשה עליו ממשנה בזבחים [קרב ב], שמפורש שם שהיו בהם קלעים, ועיין רש"י בזה. והתוס' יו"ט מפרש שכונת הגמרא היא, שהותר שם יוצא בקדשים קלים, שכאשר היו בנוב וגבעון היו נאכלים בכל מקום, אף על גב שאין שם קדושת מחנה ישראל, כמבואר במשנה בזבחים שם, ועיין בהערה הבאה עוד בזה.

119. התוס' בזבחים [כד ב] ביארו שהכונה היא שהפסול של יוצא אינו חשוב "לפני ה'", מאחר והוא נעשה בחוץ, אבל פסול של מחשבת חוץ למקומו, מאחר והוא נעשה בפנים, אינו מתמעט

יצחק בריה דר"מ, שהקמיצה נעשית על כל השלש חצאי עשרונות, אם כן יש לפסול בזה מצד ריבה סולתה, ולמה לא הקשו על רבא שיהיה פסול מטעם זה.

117. התוס' הקשו, מאחר וכבר אמר התנא ברישא שלא יתכן שהציץ מרצה על פיגול ונותר, אם כן ממילא בהכרח שהוא מרצה על טומאה, שאם לא כן, על מה ירצה? ותירצו בשם ר"ת שבריצוי הציץ נאמר בפסוק "לרצון להם", ואם כן משמע שמדובר בפסול כזה שהתורה הכשירה אותו במקום אחר, ומשום כך אמר התנא שמצאנו שטומאה הותרה בציבור. ומשום כך טרחו התוס' למצוא היכן מצאנו שהותרו פיגול ונותר מכלל איסורם, שמשום כך הוצרכה הבריתא לדרוש מפסוק מיוחד שאין הציץ מרצה בהם, עיי"ש.

והנה הגמרא ביומא [ז] מוכיחה מלשון הבריתא "שהותרה מכללה בציבור", שתנא זה סובר טומאה הותרה בציבור, ואם כן כונת

הקרבן, ולא עון המקדישין, שנפסל על ידי הכהנים שעבדו בשמאל.

אמר ליה רב סימא בריה דרב אידי לרב אשי. ואמרי לה, רב סימא בריה דרב אשי לרב אשי: ואימא נאמר שהציץ מרצה על עון בעל מום שהוא עון קל יותר, וקולתו היא בזה שהותר מכללו בעופות שאפילו בעלי מומים הוכשרו בהם לקרבן?

דאמר מר: תמות וזכרות נאמרו רק בקרבן בהמה שיהיה הקרבן תם וזכר [בקרבן עולה], ואין תמות וזכרות בעופות שכשר בהם בעלי מומים, ונקבות [לעולה].

ומתריצין: אמר ליה רב אשי: עליך אמר קרא "לא ירצה" כי לא לרצון יהיה לכם! ופסוקים אלו בבעלי מום נאמרו, לומר שאין הציץ מרצה בהם (121).

תנו רבנן: דם הקרבן שנטמא וזרקו, בשוגג הורצה [לקמן מפרש במה היתה השגגה —

מתקיף לה רב אילעא: אימא נאמר שהציץ מרצה על עון שמאל שאם עבד הכהן ביד שמאל, הקרבן כשר, וואף על פי שלכתחילה צריך ימין], שהוא עון קל יותר, וקולתו היא בזה שהותר מכללו ביום הכפורים, שהכהן הגדול נוטל המחיתה של הקטורת בימין והכף בשמאל?

ומתריצין: אמר ליה אביי: אמר קרא "ונשא אהרן את עון", ומשמע דמיירי בעון שהיה בו — ודחיתו! כגון טומאה, שאפילו במקום שהותרה יש בו עון, אלא שדחוי הוא מפני כבוד הציבור, לאפקוי שמאל שבמקום היתרו, דהיינו ביום הכפורים, אין בו עון, דהכשירו — בשמאל הוא! שכך הוא מצותו ביום הכיפורים לכתחילה (120).

רב אשי אמר: לכך אי אפשר לומר שהציץ מרצה על עון שמאל, דאמר קרא "עון הקדשים", דהיינו שהפסול הוא מחמת

הוצרכנו לטעם שהפסול עצמו אינו נעשה "לפני ה'".

120. הקרן אורה כתב שלפי זה לא הוצרך אביי להטעם שאמר לעיל על הקושיא מיוצא, שמאחר ויוצא כשר בבמה לעולם, אם כן הכשירו בכך הוא ואינו נחשב לעון שהיה בו ודחיתיו, עכ"ד, אולם התוס' בזבחים [כד ב] כתבו שדוקא אם הוכשר בפנים, אז נחשב שהכשרו בכך, אבל כשכל היתרו הוא רק בבמה, הרי הוא חשוב שהיה בו עון ודחיתיו, ולכן הוצרכנו בברייתא ללימוד על מחשבת חוץ למקומו, הואיל והותר בבמה, עכ"ד התוס', ולכאורה הוא הדין לענין יוצא.

121. הקרן אורה מבאר שרב אשי הולך לפי שיטתו, שאינו מחלק כאביי בין מקום שהכשרו

מפסוק זה, ולכן הוצרכנו בברייתא ללימוד אחר. והנה התוס' הקשו למה לא נעמיד הריצוי ציץ בפסול זרות, שגם כן הותר בבמה, עיי"ש מה שכתבו בזה, ובחק נתן מפרש כונת תירוץ, שבאמת מה שמצאנו שהותר בבמה קטנה, אין זה מספיק להיות נחשב הותר מכללו לענין זה, הואיל ובפסוק נאמר "לרצון להם לפני ה'", שמשמעותו שפסול זה הוכשר במקום אחר "לפני ה'", ובמה קטנה הרי אינה קרויה "לפני ה'", אולם פסול שמצאנו שהותר בבמה גדולה נחשב הותר מכללו, שהיא קרויה "לפני ה'", כמבואר בזבחים [קיט ב], ועל כן פסול זרות שהותר רק בבמה קטנה [כמבואר בתוס' זבחים שם ד"ה אין], אינו חשוב שהותר מכללו, אבל פסול יוצא שהותר בבמה גדולה, [וכמו שנתבאר בהערה הקודמת], נחשב הותר מכללו, ולכן

בזריקה או בטומאה] ⁽¹²²⁾ במזיד לא הורצה ⁽¹²³⁾.

במה דברים אמורים, בקרבן יחיד, אבל בקרבן צבור — בין בשוגג בין במזיד, הורצה:

ובקרבנות שהביא עובד כוכבים ונטמא הדם, בין בשוגג בין במזיד, בין באונס בין ברצון [ההבדל בין שוגג לאונס, ששוגג

היינו שסובר שקרבנות לא מקבלים טומאה, ואונס הוא שנטמא בעל כרחו, ובין מזיד לרצון אין הבדל] לא הורצה: שאין הציץ כה-ב מרצה בקרבנות עובדי כוכבים.

ורמינהי: למדנו בברייתא: על מה הציץ מרצה?

על הדם ועל הבשר ⁽¹²⁴⁾ ועל החלב ⁽¹²⁵⁾

123. מבואר בגמרא יבמות [צ א] שמן התורה אין חילוק בין שוגג למזיד, ובכל ענין הציץ מרצה, ורבנן קנסו כשעבר במזיד, שלא ירצה, ונחלקו אמוראים שם האם מאחר שלא הורצה יביא קרבן אחר, ומשום שרבנן מתנים לעקור דבר מן התורה אפילו בקום ועשה, או שרק הבשר אינו נאכל, שזה עקירה בשב ואל תעשה על מצות האכילה, אבל אינו מביא קרבן אחר, שהרי אז יעבור בידים על איסור תורה של חולין בעזרה.

124. רש"י בפסחים [טז ב] מפרש שאף על גב שבפועל ודאי אין הבשר הטמא נאכל, וכמו שמפורש על כך לאו בפסוק, מכל מקום מועיל ריצוי הציץ על הבשר לענין שיוכלו לזרוק את הדם של הקרבן, ומשום שבריתא זו סוברת כרבי יהושע הסובר לקמן "אם אין בשר וחלב אין דם", כלומר שכאשר נאבד כל הבשר והחלב אי אפשר לזרוק את הדם, ולכן צריך לריצוי הציץ על הבשר, שכאשר נטמא כל הבשר [והחלב גם כן נאבד כולו] יוכל לזרוק הדם, עכ"ד, [ולכאורה כונת רש"י שמן התורה אפשר יהיה לזרוק, אבל מדרבנן אין זורקים, ועיוין בהערות לקמן [כו א] עוד מזה]. אולם התוס' שם הביאו מהגמרא בפסחים [עח] שגם לרבי אליעזר החולק על רבי יהושע נפקא מינה מריצוי הציץ, לענין שבשר קדשי קדשים אחר זריקת הדם יוצא מידי מעילה אפילו כשהוא טמא, וכן נפקא מינה לענין שזריקת הדם קובעת את הבשר הטמא באיסור פיגול, ומחשיבה כאילו קרבו מתיריו בהכשר, עכ"ד,

בכך להיכן שהיה בו עון ודחיתיו, ומשום כך הוצרך לדרוש לעיל "עון הקדשים ולא עון המקדישים", ולכן גם כאן הוצרך ללימוד זה, אבל לפי אב"י, אין צורך לזה, שהרי הכשרן של עופות הוא גם באופן שהם בעלי מומין.

וכתבו התוס' [לעיל טו א], שלפי דעת רב אשי צריך לומר, שכל ענין ריצוי הציץ שנאמר בטומאת הציבור, [למאן דאמר דחוויה היא בציבור], הוא רק לענין טומאת הבשר, אבל טומאת הגוף אין עליה ריצוי הציץ, שהרי עון המקדישים הוא, ואם כן כשר בלא ריצוי הציץ.

122. הטהרת הקדש מדקדק מדברי התוס' בפסחים [עח א] שמן התורה מותר לכתחילה לזרוק הדם שנטמא, הואיל והציץ מרצה, ורק מדרבנן אסרוהו, עכ"ד, ואם כן קנס זה שאמרו במזיד לא הורצה, הוא על איסור דרבנן שעבר.

ובגמרא פסחים [טז] מבואר שלדברי האומר שטומאת משקין אינו אלא מדרבנן, מה שצריך כאן ריצוי ציץ, אינו אלא מדבריהם, כלומר שבלא ריצוי הציץ לא היה נאכל הבשר, אבל קרבן אחר לא היה מביא, שהרי הוא חולין בעזרה מן התורה, [יעויין הערה הבאה], כ"כ הצאן קדשים [בזבחים מה]. ושיטת הרמב"ם [פסוה"מ א ל"ן] דאף על גב שטומאת משקין מן התורה היא, מכל מקום יש לימוד מיוחד שדם קדשים אינו מקבל טומאה מן התורה, וכתבו האחרונים שלפי שיטתו גם כן נפרש שהריצוי נצרך רק מדרבנן.